

Ur Vifolka härads dombok

*Ur A1a:1 Vadstena landsarkiv – kompletterat med renovationerna i Göta hovrätt
avskrivet av Henrik Mosén*

Kopiera texten efter behag – men hänvisa till mig som gjort utdragen och var ni hämtat texterna

s 299

Detta efter.na skall hållas för hösteting som tå intet hölls ”propter desaeuientem Pestem” [bör betyda ungefär ”pga den häftiga pesten”].

s 299, **1623 den 16 januari**, hölls laga ting vid Liunga övervarandes kong. Mat.z
befallningsman välakt. Hendrich Isachsson.

Nämnden

Byrge i Clemetztorp

Lasse i Skoneberga

Knut i Målan

Lasse i Sörby

Peer i Luntan

Måns i Wästerlösa

Anders i Torpa

Måns Larsson i Möreby

Måns i Blagsta

Peer i Drusetorp

Lasse i Ålesta

Niels i Stemma

s 300

Kom Jacob i Karleby fram med sina lagmän, för det rykte han var kommen uti för sin legokona Elin Swensdotter, nämligen: Erich Olsson i Skoneberga, Oluf i Härberga, Bencht Månsson i Karleby, Anders Olsson i Skoneberga, Håkon i Karleby, Måns i Härberga, Byrge ibm, Swen i Torpa, Jöns i Nederlösa, Anders i Öiebro och Oluf Larsson ibm. Gavs honom eden upp, efter det 24 Cap. i Ting.Balken.

s 300

Niels Jacobsson i Karleby hade för några år sedan belägrat och med barn rått förb.da Elin Swensdotter som hans fader var misstänkt för, som tillförende är givet tillkänna, och tog henne icke till äkta. Fälltes därför nu till 40 mkr efter det 3 Cap. Gifte.Balken, till treskiftes, konungen, modren och härade.

s 300-301

Tingsfördes Kirstin Hemingsdotter, vilken var belägrad och med barn rådd hemma hos sin moder h. Cecilia i Möreby en änka, av dessa orsaker skulle, så kunno de hennes liv icke värja efter det första och andra Capitel uti Högmålis Bal.

s 301

Lasse Erichsson i Lilla Skoneberga hade förliden höst kommit uti mangel med Peer Håkonsson i Fiesta uti en ”Ööldryckio” i Öjebro, och tillfogat honom ett köttssår i armen med en kniv. Fälltes förty till 6 mkr efter det 10 Cap. Såram.B.n, målsäganden 4 mkr hosbonden välb Holgredt Scheidink och härade 2 mkr.

s 301

Swen i Skorteby hade för någon tid sedan härrivit Anders son i Sperringe Lasse b.d, fälltes till 3 mkr till treskiftes husbonden välb Peer Nielsson till Säby målsägande och härade, efter det 13 Cap. Såram.B.n.

s 301

Måns Skomakare bekände sig ha besovit Erichs dotter i Haag i Tolsta sn, Ragnell b.d, och därmed hennes jungfrudom bekränt, ändock hon därtill nekade. Så alldenstund egen bekännelse av trängda måle kan givas bästa vitsord. Därför kunno de tolv icke fria hans 40 mkr fadernom konunge och härade, efter det 3 Cap. Gift.B.

s 302

Ställdes Erich Finne i Nybbile välb Peer Nielssons landbo till Säby, för ett enfallt hor som han hade bedrivit med en löskekona Sisela Ingolfzdott.r b.d, som nu låg uppå sin barnsäng. Dock bekände han godvilligen sig saken vara, och blev därför fällter till livet efter guds lag.

s 302

Oluf Blåsare i Gothelösa och Niels Persson i Karleby kommo till slagsmål i Öiebro förliden höst, så att Oluf hade tilfogat honom tre köttsår, såsom själva åkommorna gåvo tillkänna. Fälltes till 6 mkr för vardera N 18 mkr målsäganden 12 mkr konunge 3 mkr härade och hhävdinge 3 mkr, efter det 10 Cap. Såram.B.n. Niels Persson hade ock tilfogat b.te Oluf ett blodvite över handen. Fälltes till 3 mkr till treskiftes.

s 302-303

Marten i Haddebo hade för någon tid sedan slagit Måns i Hälla vid tinningen uti en liks utfärd så att pannan bräktes, som bardskäraren vittnade. Fälltes till 20 mkr till treskiftes, efter det 6 Cap. Såram.Bl.n och betala läkaren. Hade och b.te Måns slagit Mårten ett slag med ett vedträ över armen. Fälltes till 3 mkr till treskiftes.

s 303

Måns i Hälla ”löchtade” Mårten i Haddebo två gånger inför rätten. Fälltes till 3 mkr till treskiftes, efter det 43 Cap. Ting.B.

s 303

Peer Håkonsson i Fiesta hade förliden höst slagit Måns i Ålesta uti ett gästabad darsammastädes, i armen med en kniv ett köttsår, som synemän vittnade. Fälltes till 6 mkr efter det 10 Cap Såram.B.n målsäg. 4 mkr kong 1 mkr härade och hhövdinge 1 mkr.

s 303

Dömesta i Wästerlösa S uppbjöds första gången.

s 303

Till mere visso att allt detta således uppåsatto tinge efter lag och laga stadgar ransakat, skärskådat och avdömt är som föresk.t står trycker jag Lars Joensson i Karshult mitt samt härads Signete här under.
Actum ut Supra.

s 307

Dombook

Upå the richtigest Saker och ärender som
uthi Wijfollka häradt uppå Ehrlig och Man-
haftig Axell Hanssons uthi then Konungz-
liga Hofrät i Stocholm, Assessors och
Bijtsittiares wegnar efter lag och laga Stadgar
uppå Häradztingen, framstälte ransakade och
afdömpde äro Anno **1623**.

s 309, **1623 den 17 mars**, blev laga ting hållet vid Liunga övervarandes Cronones befallningsman w. Hendrich Isaahson.

Nämnden	
Knut i Målan	Lasse Månsson i Skoneberg
Peer i Drusetorp	Lasse i Sörby
Byrge i Clemestorp	Niels i Stempna
Anders i Torpa	Måns i Wästerlösa
Niels i Wasstorp	Måns i Möreby
Jöns i Möreby	Anders Olsson i Skoneberg

s 309

Samma dag inlevererades uti häradskistan domboken samt härads saköreslängd för år 1622 och Corresponden däremot skall levereras till kon: Hofrätt.

s 309-310

Samma dag gävo de tolv i häradsnämnden vittnesbörd om den gården Alkarp i Wijby sokn, att det icke har skäl mer än för halvt uti alla Pertzeler, oansett det inskrivet står i jordeboken för fullt. Ty så mycket blev det svagare sedan Sperringestorp där ifrån bygdes.

s 310-311

Tingfördes samma dag den ädle och välborne herres herr Niels Bielkes till Salstadz landbo Anders Joensson i Spällingetompta b.d för ett rykte han var uti kommen för sina värsyster Anna Persdot.r b.d en knektaänka, boendes darsammastädes uti en backstuga, vilken hade fött barn tre veckor för Michelsmässan. Och då man henne frågade vem barnafadern var, svarade hon att en trädgårdskarl på Bro i Kind Lasse Joensson b.d skulle där vara fader åt, och icke hennes värbroder före.e Anders. Frågades vidare när och på vad tid han vistades eller var hos hene? Då steg Per i Spällingetompta fram, begärde lov att säga något härom, och vittnade på lagboken, att b.te trädgårdskarl Lasse, som var före.ne Anderses nautrliga broder, var i Spällingetompta vid Mårtensmässan 1621, och såg att de lekte tillhopa och kastade snöboll åt varandra, såg och honom med detsamma ingå i hennes stugu, men vad där gjordes visste han icke säga, men barnet födde hon om Michelsmässan år 1622. När man nu räknade så voro där tre veckor över hennes räkning, vilket gav en stor misstanke i saken, dock vilja ingendera bekänna sig skyldig vara. Sattes förty upp till nästa ting.

s 311

Byrge i Öndebo kärade till Holing i Haddebo, att han för någon tid sedan hade slagit honom uti en öldryckio, i huvudet med en tallrik, så att blodet hade utsprungit. Fälltes förty b.de Holing till 3 mkr till treskiftes efter det 10 Cap. Såram.B.n.

s 311

Inställdes Anders Joensson i Torkilsbo för det han hade belägrat och med barn rått Kirstin Suensdotter, tjänar Niels Andersson i Berg i Rappesta S. Och cike ville henne till äkta taga. Fälltes till 40 mkr till treskiftes kong, målsägande och härade.

s 312-314

Tingfördes Suen i Spånga i Möleby S, vilken vid Mårtensmässe tid var gången till Möleby Prästegård, där fick han sig mat på en fredag, samt Måns Sägare ibm. Sedan de hade ätit gingo de ifrån bordet avsides, satt och drack så att de båda blev druckna. Så gick kyrkoherden ut med en lykta och Sven steg ut efter i farstugun, då kallade Måns Sven ”en tiuf”, och Sven steg då in igen och slängde till honom med sin yxa ett håll i huvudet. Därefter elvde han i sexton veckor och blev död. Nu var många mans mening denna att han av Svens handavärk omkommen var, och därför vara rätt att han skulle svara till hans död, varför de tolv i nämnden tog denna sak i att noga och flitigt betänkande, huru därom uti sanning vara skulle. Och på det att sådant ske måtte kallades kyrkoherde i Mjölby herr Nils fram, att vittna i saken så mycket honom veterligt var, såsom och själv såg hur och när skadan skedde och räckte honom det högvördiga sacramentet på hans yttersta. Herr Nils bekände så att före.ne Måns hade själv befriat före.ne Sven för sin död, då han honom därom sport, och sade jag har fuller en annan sjukdom som kväljer mig mer. Och icke allenast för sin självasörjare, som sagt är, befria samma Sven

utan och för sin egen son Bencht Månsson, och sade för honom att han hade fått en annan sjukdom, dock syntes på hans kropp ingen pestilentias tecken, som nu allestädes grasserar. Nämnden konstaterar att emedan den döde själv friat Sven före sin död, så kunde de icke heller honom fälla som saken gavs, utan allenast för sårålet allena, nämligen efter ben utlöstes utur den dödes huvud, därför fälltes Sven till 20 mkr till treskiftes, målsäganden konungen och härade. Och på det att saken desto bättre förlikt och hållen bliva må, avsades att b.e Sven skall giva den dödes son Bengt Månsson till en skänk och god förlikning penningar tio daler, och en 4 lods sked.

s 314

Heming i Wijby klagade till Niels Persson sin granne att de hade kommit tillhoppa uti Nils stuga att slåss, och där stack han Hemming två styng i armen med sin kniv, dock köttår allena, och icke igenomstunget. Fälltes för dem båda till tolv mkr efter det 10 Cap. Såräm.B.l.n målsäganden 6 mkr och 6 mkr till treskiftes kong. målsägande och härade.

s 314

Joen i Mogap hade för någon tid sedan hemma till sitt slagit Tyres i Stenstorp ett munslag, och tre blånader på kroppen, där han lite tillförne hade budit honom till sitt bord. Fälltes förty till 3 mkr för åkommo varje, efter det 13 Cap. Såräm.B.n, husbonden välbördig Jöns Kurk målsägande och härade. Item "löchtade" förb.de Joen sin vederpart två gånger. Fälltes därför till 3 mkr efter det 43 Cap. Ting.Bal.

s 315

Gudhem i Weta S frälse, uppbjöds andra gången av välb. Byrge Jönsson i Lill Sandstorp.

s 315, **1623 den 2 maj**, hölls laga ting vid Liunga uti häradsfogdens w. Hendrich Isaachsons närvaro.

Nämnden – ut Supra.

s 315-317

Ställdes på nytt för rätten Anders Joensson i Spällingetompta, vilken förra tinget blev angiven för ett rykte och misstanke skull, som han var kommen uti för sin värsyster Anna Peersdotter en knektänka. Orsaken härtill var den förnämligaste att hon födde icke sitt barn efter den tid som hon uti födelsen avgav, ty hon födde samma barn, som Anders misstänktes för, tre veckor före Michelsmässan år 1622, och bekände uti födslotiden att Anders broder en trädgårdskarl på Bro, som nu död är, Lasse Joensson b.d, skulle vara där fader åt. Och när man då räknade efter tiden då han vistades hos henne så syntes avlingen och födelsen icke följas åt, skulle förty vara tre veckor över kvinnaräkning. Så alldenstund han nu död är, som kvinnan hade sagt rätta barnafader var, var och icke tillstädes förra tinget då saken honom restes. Därför tog de tolv denna sak allvarligen före, och med högsta flit vältte och vände henne uti alla nåtto, tillseendes vad skäl, bevis eller liknelse skulle befinnas här til, att b.e Anders kulle härutinnan skyldig vara, annat än denna räkningen, och frågades om någon människa man eller kvinna något tecken där till sett hade?

Så befanns ingen, varken inom nämnd eller utom, som någontid något liknelse härtill sett hade, varken med samlag eller åthävor i några måtto. Vad räkningen som förra tinget gjordes vidkommer, var hon icke heller viss och klar på taga, förty somliga sade om Mårtensmässan och somliga efter Mårtensmässan, förb.de Lasse Trädgårdskarl hava varit när henne. Ingen visste heller om han och icke hade varit där mer än den ena gången. Därför kunde de goda män i nämnden förb.de Anders icke till saken binda, utan fri gjord, så framt ingen komma som bättre besked därom vet, än härtill skett är.

s 317-318

Tingställdes Peer Håkonssons hustru i Fiessta Mariet b.d och beskylldes av herr Oluf Sebastianj i Himmelsby för ett stycke linväv som han mist hade ifjor Midsommars och hon skulle hava funnit i skogen, efter två knektar (som samma väv stulit hade ifrån b.de her Oluf) och sedan fördelt och

bortsålt hava. Här till vedermåle hade herr Olof funnit av samma väv sex alnar hos Lasses hustru i Frösta, och lades på tingsbordet, men hela stycket som bortstals höll 40 alnar. [...] Då framkallade han Lasse i Torpa och Peer i Himmelsby, vilka hade med deras hustrur låtit räkna trådarna ifrån tråd, och drabbade alldeles överens med trådatalet vid ett stycke av samma väv som han hemma hade. Nu frågades kvinnan om hon och icke hade funnit hela stycket och skurit sedan de 6 alnar av. Här nekade hon till, och sade ändå att det var icke den väven han mist hade. Då blev henne övertygat av Lasse i Torpa att hon och fann hans flasko hos väven, som hans piga hade stulit och fått tjuvarna fulla med öl, det hon då icke kunde förneka. [...]

Därför blev nämnden vid de sex alnar som hon bekände sig funnit och fördolt hava, värderat och såldes för tolv öre, och dömde därför rätt tjuveri, efter det 33 Cap. Tiuf.B. och efter hon hade intet att böta med och nämnden kunde icke fria henne, att hon hade icke funnit hela stycket och fördot, därför dömdes hon till kroppsstraff, och icke till penningböter, nämligen att mista huden efter det 10 Cap. Tiuf.B.

s 319

Måns Nielsson i Liunga, hade för några månaders tid sedan, slagit Bencht i Torkilsbo trij slag med en stafuer över ryggen, det han icke nekade till. Fälltes därför till 9 mkr till treskiftes, efter det 10 Cap. Såram.Bl.n.

s 319

Måns i Harg hade kommit till sin granne Anders i Kulla Michelsmässoafton, där båro de samman i Anders stuga och hårrives och Måns tillfogade honom ett blodvite i näsan. Fälltes till 3 mkr till treskiftes, efter 6.te Cap. husbonden välb Erich Erichsson till Horsnäs, målsägande och härade.

s 319, **1623 den 27 september**, stod ting vid Liunga, övervarandes häradsfogden w. Hendrich Isaachsson.

Nämnden

Peer i Drusetorp

Knut i Målan

Lasse i Skoneberg

Måns i Wästerlösa

s 320 [forts nämnden]

Anders i Torpa

Byrge i Clemestorp

Måns i Blaksta

Måns i Möreby

Lasse i Sörby

Niels j Stempna

Anders Olsson i Skoneberg

Lasse i Höke

s 320

Klagade Per Nielsson i Kulla till Håkons hustru i Slättmo, Kirstin b.d, att hon för någon tid sedan hade slagit hans hustru Ingeborg b.d, och tilfogat henne tre blånader som synemän vittnade. Därför kude de goda män i nämnden icke fria hennes 3 mkr för åkomma varje, till treskiftes, efter det 13 Cap. Såram.B.n, kong måls. och härade.

s 320-321

Tingställes Hans i Hydinge för en dristighet han hade tagit sig för, där han för tre veckor sedan hade gått till och äfvtt ett arv till fem och tjugo daler, efter Anders Matzsson i Fiesta, som blev död 14 dagar efter Michelsmässan ifjor, och kunde icke bevisa sann skyldskap därtill, vilket de tolv höllo för ett välde och icke lagligen ärvt. Därför kude de icke fria hans 40 mkr efter det 28 Cap. uti Kong.Balken till treskiftes, konungen, den dödes hustru Kirstin Christophersdotter härade och häradshövdinge, och åter det han ärvde.

s 321

Till mere wisso at alt thetta således efter Lag och laga Stadgar upå häradztingen, ransakat, skärskodat och afdömt är, som föreschrefuit står, trycker iagh Lars Joensson i Kaalzult mitt sampt häradz Signete här neder under. Actum Ut Supra.

Ur A1a:1 Vadstena landsarkiv – kompletterat med renovationerna i Göta hovrätt

avskrivet av Henrik Mosén

Kopiera texten efter behag – men hänvisa till mig som gjort utdragen och var ni hämtat texterna
